



KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 23.9.2020 r.
COM(2020) 578 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

z realizacji strategii makroregionalnych UE

{SWD(2020) 186 final}

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

z realizacji strategii makroregionalnych UE

1. WPROWADZENIE

Strategie makroregionalne UE są ramami politycznymi, które państwa UE i państwa niebędące członkami UE znajdujące się w określonym obszarze geograficznym wprowadziły, aby razem sprostać łączącym je wyzwaniom i wykorzystać wspólne możliwości przez ustanowienie wspólnych, długoterminowych celów.

W realizację czterech strategii makroregionalnych zaangażowanych jest 19 państw UE i 9 państw niebędących członkami UE. Do strategii tych zalicza się:

- strategię Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (EUSBSR, 2009 r.);
- strategię UE na rzecz regionu Dunaju (EUSDR, 2011 r.);
- strategię UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR, 2014 r.); oraz
- strategię UE na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP, 2016 r.).

Jak uzgodniono z Radą¹, od 2016 r. Komisja co 2 lata publikuje sprawozdanie z realizacji czterech strategii makroregionalnych. Niniejszy dokument jest trzecim takim sprawozdaniem i obejmuje okres od połowy 2018 r. do połowy 2020 r. Oceniono w nim aktualną sytuację i postępy w zakresie realizacji strategii makroregionalnych oraz przeanalizowano możliwe dalsze działania. Uzupełnieniem niniejszego sprawozdania jest dokument roboczy służb Komisji, w którym przedstawiono więcej szczegółowych danych dotyczących każdej strategii makroregionalnej. Podstawą obu dokumentów są informacje przekazane przez koordynatorów krajowych, koordynatorów tematycznych strategii makroregionalnych („kluczowe podmioty realizujące strategię makroregionalną”) i ekspertów.

Niniejsze sprawozdanie jest publikowane w czasie, gdy kryzys spowodowany bezprecedensową pandemią COVID-19 wywiera poważny gospodarczy, budżetowy i społeczny wpływ na społeczeństwo europejskie. Komisja zareagowała szybko, proponując natychmiastowe środki (np. inicjatywę inwestycyjną w odpowiedzi na koronawirusa i inicjatywę inwestycyjną „plus” w odpowiedzi na koronawirusa²) oraz przedstawiając kompleksowe wnioski dotyczące krótkoterminowej i średnioterminowej perspektywy, w tym narzędzia służącego odbudowie Next Generation EU³. W dniu 21 lipca 2020 r. Rada Europejska osiągnęła porozumienie w sprawie Next Generation EU.

Niezwłocznie po przyjęciu wniosków przez Komisję kluczowe podmioty realizujące strategię makroregionalną rozpoczęły prace nad określeniem sposobów, w jakie strategię mogłyby pomóc państwom uczestniczącym w odpowiedzi na kryzys. Strategie makroregionalne dostarczają gotowych i operacyjnych ram współpracy w celu zapewnienia lepszej koordynacji

¹ Konkluzje Rady w sprawie strategii UE na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP), pkt (32): <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14613-2015-INIT/pl/pdf>

² Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa (CRII) i inicjatywa inwestycyjna „plus” w odpowiedzi na koronawirusa (CRII+): https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/coronavirus-response/

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_20_940

działań, inwestycji i projektów w obrębie ich terytoriów. Strategie makroregionalne są strategiami międzysektorowymi, sprzyjającymi zaangażowaniu zainteresowanych stron i obejmującymi różne poziomy zarządzania. Wszystkie te cechy mogą mieć zasadnicze znaczenie przy realizacji priorytetów UE, takich jak Europejski Zielony Ład⁴, europejska strategia cyfrowa⁵, „Gospodarka służąca ludziom”⁶ i „Silniejsza pozycja Europy na świecie”⁷.

Cel niniejszego sprawozdania jest dwójaki. Po pierwsze odnotowano w nim postępy w realizacji strategii makroregionalnych i określono oczekiwania dotyczące dalszych udoskonaleń. Po drugie przeanalizowano ewentualne zmiany strategii makroregionalnych po kryzysie związanym z COVID-19 w celu zapewnienia zrównoważonej i konkurencyjnej odbudowy gospodarczej sprzyjającej włączeniu społecznemu. W tym względzie w sprawozdaniu oceniono rolę strategii makroregionalnych w realizacji nowych priorytetów UE na rzecz ekologicznej, cyfrowej i odpornej przyszłości.

2. WYNIKI, WYZWANIA I MOŻLIWOŚCI

Jak już wykazano, wspomniane cztery strategie makroregionalne są niezwykle istotne przy realizacji priorytetów UE na lata 2019–2024 na ich odnośnych terytoriach, w szczególności priorytetów określonych w programach takich jak Europejski Zielony Ład, europejska strategia cyfrowa, „Gospodarka służąca ludziom” i „Silniejsza pozycja Europy na świecie”.

Strategie makroregionalne pomogły przede wszystkim poprawić stan środowiska Morza Bałtyckiego⁸, polepszyć stan wody w Dunaju i jego dopływach oraz zwiększyć jego żeglowność. Przyczyniły się również do bardziej zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania przestrzenią morską i obszarami przybrzeżnymi Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego oraz poprawy warunków łączności ekologicznej w regionie alpejskim dzięki wdrożeniu zielonej infrastruktury.

Zasadnicze znaczenie przy osiąganiu tych wyników miała platforma udostępniona za pośrednictwem strategii makroregionalnych służąca do koordynacji polityki między państwami i wśród funduszy, sektorów, poziomów zarządzania i zainteresowanych stron.

Chociaż dzięki strategiom makroregionalnym osiągnięto już znaczące wyniki, to jednak wykorzystanie pełnego potencjału strategii wymaga czasu i odważnej zmiany nastawienia wśród państw, tak aby systematycznie rozważały one korzyści wynikające ze współpracy.

2.1 Główne zmiany w polityce

Głównymi zmianami, które nastąpiły od czasu poprzedniego sprawozdania z realizacji strategii makroregionalnych, są (i) zmiana planów działania w ramach strategii na rzecz regionu Dunaju i strategii dla regionu Morza Bałtyckiego; (ii) przyłączenie się Republiki Macedonii Północnej do strategii na rzecz regionu adriatycko-jońskiego; oraz (iii) proces „włączenia” – przeprowadzany we wszystkich strategiach makroregionalnych – mający na

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl

⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/european-digital-strategy>

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people_pl

⁷ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_pl

⁸ Ze sprawozdania HELCOM na temat stanu Morza Bałtyckiego (<http://stateofthebalticsea.helcom.fi/in-brief/summary-of-findings/>) wyraźnie wynika, że środki wprowadzone dotychczas w ramach strategii dla regionu Morza Bałtyckiego, takie jak odcięcie dopływu składników pokarmowych (azotanów i fosforu), zwalczanie zanieczyszczenia i działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, zaowocowały poprawą stanu środowiska Morza Bałtyckiego.

celu powiązanie stosownych priorytetów unijnych programów finansowania na lata 2021–2027⁹ ze strategiami makroregionalnymi.

- (i) Zmieniony plan działania strategii na rzecz regionu Dunaju został opublikowany w dniu 6 kwietnia 2020 r.¹⁰ Zmiana umożliwiła zharmonizowanie strategii z nowymi priorytetami i wyzwaniami dla regionu oraz lepsze powiązanie działań prowadzonych w ramach strategii na rzecz regionu Dunaju z nowymi priorytetami UE, takimi jak Europejski Zielony Ład, MŚP, a także turystyka i dziedzictwo kulturowe. Dokonywana obecnie zmiana planu działania strategii dla regionu Morza Bałtyckiego ma na celu ukierunkowanie i usprawnienie funkcjonowania obszarów polityki oraz zwiększenie koordynacji. Oczekuje się, że ten zmieniony plan działania zostanie opublikowany w 2020 r.
- (ii) W dniu 2 kwietnia 2020 r. Macedonia Północna została oficjalnie przyjęta jako dziewiąte państwo uczestniczące w strategii na rzecz regionu adriatycko-jońskiego. Z Macedonią Północną strategia obejmuje obecnie pięć krajów Bałkanów Zachodnich „objętych procesem rozszerzenia” pracujących na równych zasadach z czterema państwami członkowskimi UE nad wspólnymi problemami.
- (iii) Od 2018 r. za pośrednictwem strategii makroregionalnych rozpoczęto lub zintensyfikowano proces włączenia, który zaowocował wzajemnie korzystnymi interakcjami między organami odpowiedzialnymi za realizację strategii i programów przy opracowywaniu dokumentów programowych dotyczących okresu po 2020 r. Będzie to kontynuowane podczas realizacji w latach 2021–2027. Ostatecznie oczekuje się, że oprócz zapewnienia środków umożliwiających osiągnięcie celów strategii makroregionalnych włączenie zwiększy wpływ programów za sprawą lepszej współpracy i koordynacji. Ponadto dzięki temu beneficjenci funduszy UE będą mogli poprzez swoje działania osiągnąć lepsze wyniki, a jednocześnie przyczyniać się do realizacji strategicznych celów strategii makroregionalnych.

2.2 Priorytety tematyczne strategii makroregionalnych i ich powiązanie z Europejskim Zielonym Ładem

Chociaż ich priorytety kształtowane są według szczególnych wyzwań i możliwości odpowiednich regionów, wszystkie cztery strategie makroregionalne łączą trzy główne, ogólne i wzajemnie powiązane priorytety¹¹: środowisko i zmiana klimatu; badania naukowe i innowacje oraz rozwój gospodarczy; oraz łączność (transport, energetyka, sieci cyfrowe).

W kolejnych sekcjach przedstawiono informacje o niektórych szczególnych osiągnięciach – zarówno w formie procesów, jak i projektów – w tych trzech obszarach priorytetowych od czasu poprzedniego sprawozdania, jak również o ich powiązaniach z głównymi działaniami w ramach Europejskiego Zielonego Ładu.

Ze względu na swój międzysektorowy i przekrojowy charakter osiągnięcia te wspierają także „Gospodarkę służącą ludziom” i europejską strategię cyfrową.

⁹ Europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (funduszy ESI), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA), Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR).

¹⁰ SWD(2020) 59 final – <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final-1.pdf>

¹¹ Pełne szczegółowe informacje na temat wszystkich obszarów priorytetowych każdej strategii makroregionalnej można znaleźć w dokumencie roboczym służb Komisji dołączonym do niniejszego sprawozdania.

Środowisko i zmiana klimatu

Głównymi działaniami w ramach Europejskiego Zielonego Ładu są eliminowanie zanieczyszczenia w celu zapewnienia nietoksycznego środowiska oraz ochrona i odtwarzanie ekosystemów i różnorodności biologicznej.

Za pośrednictwem strategii makroregionalnych dokonano ważnych osiągnięć w dziedzinie jakości wody, które są istotne z punktu widzenia głównych działań w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, oraz w dziedzinie łączności ekologicznej, które mają znaczenie dla różnorodności biologicznej.

Na przykład strategie makroregionalne pomogły poprawić jakość wód w Morzu Bałtyckim oraz w Morzu Adriatyckim i Morzu Jońskim odpowiednio dzięki lepszemu zarządzaniu substancjami niebezpiecznymi uwalnianymi do Morza Bałtyckiego¹² i lepszemu monitorowaniu jakości wody w Morzu Adriatyckim i Morzu Jońskim¹³. Strategie makroregionalne przyczyniły się także do polepszenia stanu wody w Dunaju dzięki wzmożonej integracji planowania gospodarowania wodami w dorzeczu i zapobiegania ryzyku powodziowemu¹⁴.

Ponadto przyczyniły się do rozwoju zielonej infrastruktury w regionie alpejskim dzięki „wybitnym inicjatywom”, których celem jest przekształcenie deklaracji politycznej alpejskich państw i regionów „Alpine green infrastructure – joining forces for nature, people and the economy” [„Alpejska zielona infrastruktura – łączymy siły na rzecz przyrody, ludzi i gospodarki”]¹⁵ w wymierne wyniki.

Badania naukowe/innowacje i rozwój gospodarczy

Główną rolę w Europejskim Zielonym Ładzie będą odgrywać badania naukowe i innowacje.

W tym względzie strategie makroregionalne stanowią m.in. wsparcie dla wykorzystywania wiedzy i wymiany badań naukowych i innowacji, w szczególności za pośrednictwem „Ośrodków działających w regionie alpejskim”¹⁶ oraz „Sieci koordynacji finansowania regionu Dunaju”¹⁷. Ponadto strategie makroregionalne upowszechniają strategię inteligentnej specjalizacji, wspierając międzynarodowe platformy innowacji i klastry MŚP.

W Europejskim Zielonym Ładzie istotną rolę odgrywa również zrównoważona niebieska gospodarka, w szczególności w zmniejszaniu popytu na zasoby ziemi UE i w przeciwdziałaniu zmianie klimatu.

W tym zakresie strategie makroregionalne wspierają zrównoważony rozwój niebieskiej gospodarki (w podobny sposób jak strategie na rzecz basenu morskiego¹⁸). Na przykład pomagają zwiększyć wiedzę o „niebieskiej biogospodarce” za pośrednictwem specjalnej

¹² <https://www.syke.fi/projects/hazbref>

¹³ <https://www.adrioninterreg.eu/index.php/2019/08/02/funded-projects-under-s-o-2-2/#toggle-id-3>

¹⁴ <https://environmentalrisks.danube-region.eu/tisza-ministerial-meeting/>

¹⁵ <https://www.alpine-region.eu/results/28-alpine-states-and-regions-adopted-political-declaration-%E2%80%9EAlpine-green-infrastructure-%E2%80%93>

¹⁶ <https://www.alpine-region.eu/projects/re-search-alps>

¹⁷ <https://knowledgesociety.danube-region.eu/working-groups/wg-3-newly-established-danube-funding-coordination-network-dfcn/>

¹⁸ Strategia morska na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego (<https://atlanticstrategy.eu/en>), inicjatywa na rzecz zrównoważonego rozwoju niebieskiej gospodarki w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego – inicjatywa WestMED (<https://www.westmed-initiative.eu/>) oraz Wspólna agenda morska dla Morza Czarnego (<https://blackseablueconomy.eu/206/common-maritime-agenda-black-sea>).

platformy w regionie Morza Bałtyckiego¹⁹ oraz usprawnić transfer wiedzy na temat niebieskich technologii w regionie Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego²⁰.

Łączność

W ramach Europejskiego Zielonego Ładu zachęca się do przyspieszenia przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność oraz dostarczania czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii. Dzięki strategiom makroregionalnym osiągnięto w tym względzie znaczące cele pośrednie, na przykład w dziedzinach zrównoważonego i multimodalnego transportu oraz dostaw zrównoważonej energii.

Na przykład jeżeli chodzi o transport, w dniu 30 czerwca 2020 r. dziesięciu ministrów transportu z regionu Dunaju ponownie potwierdziło swoje zobowiązanie do realizacji „Fairway Rehabilitation and Maintenance Master Plan” [„Centralnego planu odbudowy i utrzymania szlaku żeglownego”]²¹ dotyczącego Dunaju i jego żeglownych dopływów, przyjętego w grudniu 2014 r. Jest to istotny etap poprawy warunków szlaku żeglownego na kilku newralgicznych odcinkach Dunaju²² i ogólnie transportu multimodalnego w tym regionie.

Strategie makroregionalne wspierają również zrównoważony rozwój korytarzy transportowych w regionie Morza Bałtyckiego²³ oraz dystrybucję i dostawę skroplonego gazu ziemnego (LNG) na potrzeby transportu morskiego w regionie adriatycko-jońskim²⁴.

Wykazano już, że strategie makroregionalne mogą odgrywać znaczącą rolę w tzw. „dwojakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej” stanowiącej wsparcie dla realizacji europejskiej strategii cyfrowej, w szczególności w regionie alpejskim, za pośrednictwem strategicznych inicjatyw ukierunkowanych na ułatwienie inteligentnej transformacji cyfrowej alpejskich wiosek²⁵.

2.3 Dostęp do finansowania i włączenie

Ponieważ strategie makroregionalne nie mają zasobów własnych, ich realizacja zależy odłączenia finansowania z różnych źródeł. W związku z tym o sukcesie lub porażce strategii makroregionalnych ostatecznie decyduje ich zdolność do sprawienia, aby unijne, krajowe, regionalne i inne fundusze publiczne i prywatne zostały zharmonizowane z priorytetami odnośnej strategii.

W związku z tym najważniejszym wyzwaniem na lata 2021–2027 będzie zniwelowanie luki między potrzebami strategii makroregionalnych a możliwościami finansowania.

Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (fundusze ESI) oferują znaczne zasoby finansowe i szereg narzędzi oraz rozwiązań technicznych, które mogłyby pomóc w zapewnieniu synergii i komplementarności. Dotychczas koordynacja między strategiami makroregionalnymi a programami finansowanymi z funduszy ESI była jednak ograniczona i koncentrowała się głównie na programach realizowanych w ramach Europejskiej współpracy terytorialnej (INTERREG).

¹⁹ <https://www.submariner-network.eu/blue-platform>

²⁰ <https://www.italy-croatia.eu/web/beat/about-the-project>

²¹ <https://navigation.danube-region.eu/danube-ministers-of-transport-sign-again-conclusions-on-effective-waterway-rehabilitation-and-maintenance/>

²² <http://www.fairwaydanube.eu/>

²³ <https://projects.interreg-baltic.eu/projects/scandriaR2act-2.html>

²⁴ <https://superlng.adrioninterreg.eu/>

²⁵ <https://www.alpine-space.eu/projects/smartvillages/en/home>

Szczególną rolę we wspieraniu strategii odgrywają cztery transnarodowe programy INTERREG obejmujące strategie makroregionalne²⁶. Są one najbardziej widocznymi źródłami finansowania projektów/działań strategii makroregionalnych, jednocześnie zachowując – choć w różnym stopniu – struktury zarządzania strategii makroregionalnych. Pomimo swojej niezwykle pozytywnej roli katalizatora programy INTERREG nie mają jednak ani odpowiednich rozmiarów (ze względu na bardzo ograniczone budżety), ani odpowiednich cech (pod kątem rodzaju projektów), aby osiągnąć ambitne cele i priorytety strategii makroregionalnych.

Ze względu na wszechstronny zakres i zasoby finansowe krajowych/regionalnych programów finansowanych z funduszy ESI można i należy zapewnić ich skutecznie funkcjonowanie równoległe ze strategiami makroregionalnymi, co przyniesie obopólne korzyści zarówno dla strategii, jak i programów.

Priorytety krajowych/regionalnych programów finansowanych z funduszy ESI są w dużym stopniu zgodne z priorytetami strategii makroregionalnych. W przypadku coraz większej liczby programów na lata 2014–2020 zgłasza się wsparcie dla projektów w ramach strategii makroregionalnych²⁷, jak wskazano w rocznych sprawozdaniach z realizacji przedłożonych przez instytucje zarządzające programami²⁸. Właściwa koordynacja ze strategiami makroregionalnymi i między programami w makroregionach znacząco zwiększyłaby jednak wpływ tego wsparcia.

W 2014 r. w większości krajowych/regionalnych programów finansowanych z funduszy ESI nie uwzględniono celów i działań strategii makroregionalnych. W niewielu z tych programów odniesiono się do priorytetów międzysektorowych, a aspekty międzyterytorialne nie występują w prawie żadnym z nich.

Współpraca między krajowymi/regionalnymi programami finansowanymi z funduszy ESI jest nową koncepcją i wymaga zmiany nastawienia. Programy te są zasadniczo ukierunkowane do wewnątrz, nawet jeżeli współpraca/koordynacja z programami w makroregionie mogłaby zwiększyć skuteczność i wpływ działań. W związku z tym istotne będzie zwiększenie świadomości na temat korzyści wynikających ze współpracy między państwami i regionami.

Ze względu na wszystkie powyższe powody uruchomienie nowej generacji krajowych i regionalnych programów finansowania unijnego pozostaje podstawowym zadaniem dla strategii makroregionalnych. Aby do tego doszło, najważniejsze jest jednak osiągnięcie powszechnego politycznego konsensusu co do konieczności harmonizacji funduszy z priorytetami i celami strategii makroregionalnych.

Ponieważ współpraca między państwami i regionami powinna stać się powszechną praktyką, we wnioskach w sprawie rozporządzeń dotyczących polityki spójności na lata 2021–2027 uwzględniono przepisy opracowane, aby ułatwić udzielanie wsparcia na rzecz projektów/działań strategii makroregionalnych. Włączenie wspólnie uzgodnionych priorytetów strategii makroregionalnych do programów finansowania unijnego na lata 2021–

²⁶ Programy współpracy transnarodowej w ramach inicjatywy INTERREG na rzecz: Morza Bałtyckiego (264 mln EUR z EFRR), Dunaju (222 mln EUR z EFRR), regionu adriatycko-jońskiego (99 mln EUR z EFRR i IPA) i obszaru alpejskiego (117 mln EUR z EFRR).

²⁷ Na przykład przez przyznanie dodatkowych punktów w zaproszeniach do składania wniosków dla projektów o makroregionalnym znaczeniu lub wpływie.

²⁸ Dane przekazane w okresie sprawozdawczym przez organy realizujące programy finansowane z funduszy ESI na temat wsparcia dla strategii makroregionalnych nie są wystarczająco spójne, aby można było je zagregować, i należy podchodzić do nich z ostrożnością. W dokumencie roboczym służb Komisji przedstawiono sprawozdanie podsumowujące.

2027 wymaga jednak skutecznej i nieustannej współpracy między koordynatorami krajowymi i koordynatorami tematycznymi strategii makroregionalnych oraz krajowymi/regionalnymi organami odpowiedzialnymi za te programy.

Dzięki coraz intensywniejszemu i konstruktywnemu dialogowi między organami odpowiedzialnymi za strategie makroregionalne i krajowe/regionalne programy finansowane z funduszy ESI pojawiły się już pewne pozytywne sygnały. W ramach wszystkich czterech strategii makroregionalnych podjęto inicjatywy mające na celu przyspieszenie i zintensyfikowanie tego procesu „włączenia”. Kluczowe podmioty realizujące strategie makroregionalne są coraz bardziej aktywne w propagowaniu makroregionalnej współpracy z właściwymi organami odpowiedzialnymi za programy, poszerzając ich wiedzę na temat korzyści wynikających ze współpracy w celu znalezienia wspólnych odpowiedzi na problemy wykraczające poza granice krajowe/regionalne. W rezultacie pozwala to również zainteresowanym stronom na zwiększenie swoich zdolności i poprawę wyników.

Obecnie prowadzonych jest kilka inicjatyw na rzecz sprawniejszego uruchamiania programów finansowanych z funduszy ESI w celu wsparcia celów strategii. We wszystkich strategiach makroregionalnych określono makroregionalne procesy i przewodnie/sztandarowe projekty/działania. Rozwija się/wzmacnia sieci instytucji zarządzających programami finansowanymi z funduszy ESI, aby ułatwić finansowanie i realizację projektów transnarodowych. Rozważa się również propozycje, by:

- włączyć kluczowe podmioty realizujące strategie makroregionalne do komitetów monitorujących programy;
- realizować pomysły na projekty, (wspólnie) opracowując propozycje i wybierając działania/projekty, które będą finansowane oraz
- zharmonizować treść i działania, np. przez ogłaszanie tematycznych lub szczegółowych/ukierunkowanych zaproszeń do składania wniosków.

Kolejnym potencjalnym źródłem finansowania są programy unijne objęte zarządzaniem bezpośrednim (np. program LIFE, Erasmus+, „Horyzont 2020”, instrument „Łącząc Europę”), ponieważ często propaguje się w nich współpracę transnarodową. Kluczowe podmioty realizujące strategie makroregionalne przedstawiły ograniczoną liczbę przykładów synergii między strategiami makroregionalnymi a niektórymi programami unijnymi objętymi zarządzaniem bezpośrednim, mianowicie programem LIFE, instrumentem „Łącząc Europę” i programem „Horyzont 2020”. Wzmocnienie tych synergii wymaga podejścia uwzględniającego poszczególne przypadki, ponieważ programy unijne objęte zarządzaniem bezpośrednim dotyczą wszystkich państw UE-27 i nie są ukierunkowane geograficznie.

Ponadto programy współpracy transgranicznej INTERREG, IPA i ISWMR na terytoriach strategii makroregionalnych mogą również znacznie przyczyniać się do realizacji celów tych strategii. W tym względzie ścisła współpraca między organami odpowiedzialnymi za te programy oraz właściwymi kluczowymi podmiotami realizującymi strategie makroregionalne ma kluczowe znaczenie od wczesnych etapów przygotowywania programów przez cały okres ich realizacji w latach 2021–2027.

2.4 Zarządzanie i zdolności administracyjne

We wszystkich czterech strategiach makroregionalnych struktury zarządzania są tworzone i działają na trzech wzajemnie powiązanych poziomach²⁹: poziomie politycznym, poziomie koordynacji i poziomie wdrażania. Ponieważ dobrze funkcjonująca struktura zarządzania ma

²⁹ COM(2014) 284 final, sprawozdanie w sprawie zarządzania strategiami makroregionalnymi.

zasadnicze znaczenie dla powodzenia lub porażki strategii makroregionalnej, przegląd i dalsze usprawnienie kwestii związanych z zarządzaniem pozostają kluczowe dla wszystkich strategii w celu sprawienia, aby nadążały one za rozwojem sytuacji. W ciągu ostatnich dwóch lat poczyniono postępy w zakresie zarządzania czterema strategiami makroregionalnymi i związanych z nimi zdolnościami administracyjnymi i odnotowano szereg zauważalnych rezultatów.

W strategii na rzecz regionu alpejskiego przewidziano powołanie specjalnej grupy zadaniowej w celu przemyślenia kwestii poprawy efektywności zarządzania i przedstawienia propozycji w tym zakresie. W strategii na rzecz regionu Dunaju opracowano dokument w sprawie zarządzania, w którym wyjaśniono role różnych kluczowych podmiotów, oraz zaktualizowano regulamin wewnętrzny. Struktura zarządzania strategii dla regionu Morza Bałtyckiego jest poddawana przeglądowi w ramach przeglądu planu działania.

Ponadto omawiane cztery strategie makroregionalne dostarczają dobrych przykładów współpracy między ich organami wykonawczymi a wielostronnymi strukturami zarządzania środowiskiem istotnymi dla terytoriów objętych tymi strategiami³⁰.

Poziom polityczny

We wszystkich czterech strategiach makroregionalnych poziom polityczny jest na ogół reprezentowany przez ministrów spraw zagranicznych oraz w niektórych przypadkach przez ministrów lub organy odpowiedzialne za fundusze UE. Podmioty te wskazują kierunek polityczny i strategiczny. W przypadku strategii na rzecz regionu alpejskiego w dyskusji politycznej/strategicznej istotną rolę odgrywają również organy regionalne.

We wszystkich strategiach wzrasta rola rotacyjnej prezydencji, ponieważ kraje uczestniczące zdają sobie sprawę z jej znaczenia w nadawaniu strategicznego kierunku strategiom makroregionalnym. W strategii na rzecz regionu Dunaju, strategii na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego oraz strategii na rzecz regionu alpejskiego wprowadzono system „trzech prezydencji” i zwiększono jego rolę.

Kluczowe znaczenie ma wzmacnianie zaangażowania politycznego: krajowe i regionalne organy zaangażowanych państw powinny być w stanie zapewniać bardziej strategiczne przywództwo na poziomie ministerialnym w celu wypełnienia luki pomiędzy silnymi zobowiązaniami politycznymi a zdolnością administracji do działań następczych w stosunku do tych zobowiązań.

Poziom koordynacji

Koordynacją strategii makroregionalnych w państwach uczestniczących i między nimi zajmują się koordynatorzy krajowi. Wspólnie zapewniają oni płaszczyznę łączności między poziomem politycznym, do którego składają sprawozdania z realizacji i wnioski, a poziomem wdrażania, któremu zapewniają wytyczne strategiczne. Wiele państw uczestniczących wprowadziło na szczeblu krajowym mechanizmy koordynacji wielopoziomowej, które przynoszą zachęcające rezultaty. Należy jednak zwrócić większą uwagę na ciągłość personelu i zapewnianie odpowiedniego wsparcia administracyjnego.

Poziom wdrażania

³⁰ Np. w ramach regionalnych konwencji morskich, takich jak konwencja barcelońska w przypadku EUSAIR i HELCOM w przypadku EUSBSR, lub regionalnych konwencji w sprawie gór i dorzeczy, takich jak konwencja alpejska w przypadku EUSALP, Międzynarodowa Komisja Ochrony Dunaju i konwencja karpacka w przypadku EUSDR.

Znacznie wzrosła rola organów wykonawczych (grup tematycznych/priorytetowych/sterujących ds. polityki lub grup działania), ponieważ to właśnie one napędzają codzienną realizację planów działania strategii makroregionalnych. Do wypełniania swoich zadań kluczowe podmioty realizujące strategie makroregionalne potrzebują wsparcia finansowego, politycznego i administracyjnego. W związku z tym należy podjąć dalsze działania, aby wyposażyć je w jasne kompetencje i skuteczne uprawnienia decyzyjne, jednocześnie sprawiając, aby dysponowały one wymaganymi zasobami, zdolnością techniczną i umiejętnościami.

Odnotowano również postępy w zakresie „narzędzi” wspierających realizację strategii makroregionalnych. Nowy strategiczny punkt regionu Dunaju w ramach EUSDR zaczął (ponownie) funkcjonować we wrześniu 2018 r. W ramach projektu „Facility Point” prowadzonego w ramach EUSAIR od 2015 r. wspiera się zarządzanie strategią i udziela wsparcia kluczowym podmiotom realizującym strategię. W lutym 2020 r. Zgromadzenie Ogólne EUSALP postanowiło ustanowić strukturę wsparcia technicznego, która ma wspierać realizację strategii. W przypadku strategii dla regionu Morza Bałtyckiego również dąży się do wzmocnienia zdolności administracyjnych w oparciu o doświadczenia pozostałych strategii makroregionalnych.

We współpracy z Komisją i przy wsparciu ze strony programu Interact prezydencje strategii makroregionalnych rozwijają sieci współpracy, metody i narzędzia pozwalające na włączenie strategii makroregionalnych do programów finansowania unijnego po 2020 r.

Ponadto w ramach programu Interact – przy wsparciu ze strony Komisji – w dalszym ciągu wspiera się koncepcję makroregionalną przez tworzenie i konsolidację sieci powiązań między kluczowymi podmiotami realizującymi wszystkie strategie (np. w obszarach zarządzania, transportu, środowiska lub zmiany klimatu) oraz przez wzmacnianie zdolności organów wykonawczych.

Spółeczeństwo obywatelskie

Wielopoziomowy system zarządzania przez wiele zainteresowanych stron w ramach strategii makroregionalnych obejmuje z definicji różne rodzaje podmiotów transnarodowych, międzysektorowych i międzyregionalnych w różnych rodzajach działań. Podejście w ramach strategii makroregionalnych umożliwiło zaangażowanie nowych zainteresowanych stron oraz nadanie nowej dynamiki i opracowanie nowych sposobów współpracy. We wszystkich strategiach makroregionalnych podejmuje się starania na rzecz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w pracę w zakresie obszarów tematycznych. Organy wykonawcze są w coraz większym stopniu połączone ze społeczeństwem obywatelskim. Uczestnictwo społeczności lokalnych wzmacnia oddolny wymiar działań w ramach strategii makroregionalnych, szczególnie tych skoncentrowanych na zwiększaniu zaangażowania młodzieży w proces tworzenia strategii makroregionalnych, które zyskuje na znaczeniu we wszystkich czterech strategiach makroregionalnych.

W strategii na rzecz regionu Dunaju społeczeństwo obywatelskie angażuje się poprzez platformy oparte na planowaniu partycypacyjnym, budowaniu społeczności i wzmacnianiu pozycji. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego są kluczowymi partnerami w realizacji Krajowych Dni Uczestnictwa – w Dniu Uczestnictwa regionu Dunaju w 2019 r. wzięło udział ponad 1 000 osób.

W strategii dla regionu Morza Bałtyckiego podmioty społeczeństwa obywatelskiego, głównie z instytucji szkolnictwa wyższego i instytucji badawczych, są zaangażowane w wiele projektów/działan. Istnieje jednak możliwość większego zaangażowania społeczności biznesowej, organizacji pozarządowych i młodzieży.

W ramach EUSAIR działa platforma dla zainteresowanych stron, a w ramach strategii na rzecz regionu alpejskiego rozpoczęto prace nad cyfrową, partycypacyjną platformą wspierającą rozpowszechnianie inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju i zaangażowanie zainteresowanych stron ze społeczeństwa obywatelskiego.

W związku z tym rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego rośnie i należy w dalszym ciągu dążyć do jej wzmocnienia.

2.5 Monitorowanie i ocena

Strategie makroregionalne przynoszą znaczące rezultaty, począwszy od skutków w zakresie zdolności wewnętrznych i procesów koordynacji/współpracy między krajami i regionami, a skończywszy na realizacji lub umożliwieniu wdrożenia konkretnych projektów/działań transnarodowych. W praktyce pomiar tych osiągnięć i sprawozdawczość w ich zakresie stanowią jednak wyzwanie.

Trwają inicjatywy na rzecz rozwoju systemów monitorowania, mianowicie przez uzgodnienie wskaźników i celów w odniesieniu do priorytetów zawartych w planach działania.

Aby uchwycić złożoność wyników, jakie przynosi dana strategia makroregionalna, potrzebna jest dalsza praca, obejmująca zasadniczy rozwój instytucjonalny i budowanie zdolności wśród państw i zainteresowanych stron. Kompleksowy mechanizm monitorowania byłby również pomocny w utrzymaniu wsparcia politycznego i pomógłby kluczowym podmiotom realizującym strategię lepiej zrozumieć słabe i mocne strony każdej ze strategii.

W programie ESPON w ramach INTERREG opracowano narzędzie do monitorowania – System europejskiego monitorowania terytorialnego – zaprojektowane między innymi jako wsparcie dla strategii makroregionalnych. Narzędzie to dostarcza informacje terytorialne kluczowym podmiotom realizującym strategię makroregionalną i innym zainteresowanym stronom.

2.6 Komunikacja

Najnowsze dane Eurobarometru (październik 2019 r.) świadczą o tym, że rośnie świadomość społeczeństwa UE na temat czterech strategii makroregionalnych, co najprawdopodobniej wynika z zauważalnego wzrostu działań komunikacyjnych w okresie sprawozdawczym. W ramach każdej ze strategii makroregionalnych działa obecnie w pełni operacyjny organ odpowiedzialny za zwiększanie świadomości wśród zainteresowanych stron i osób fizycznych (EUSBSR: Let's Communicate; EUSDR: strategiczny punkt regionu Dunaju; EUSAIR: Facility Point; oraz EUSALP: AlpGov). W ramach wszystkich strategii makroregionalnych utworzono specjalne strony internetowe, aktywne profile w mediach społecznościowych i biuletyny, a liczba ich subskrybentów wzrasta. W przypadku strategii na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego oraz strategii na rzecz regionu Dunaju opracowano już wspólne plany komunikacji w celu zapewnienia koordynacji działań w zakresie komunikacji oraz komunikatów. Inicjatywa „Pitch.Your.Project”³¹ prowadzona w ramach strategii na rzecz regionu alpejskiego umożliwia bezpośredni udział młodzieży w realizacji strategii.

W ciągu ostatnich dwóch lat nastąpił wyraźny wzrost liczby wydarzeń krajowych i makroregionalnych mających na celu dotarcie do organów publicznych, programów finansowania i społeczeństwa. Coroczne fora, wspierane między innymi przez opracowany przez Komisję podprogram MEDIA, są głównymi corocznymi wydarzeniami dotyczącymi strategii makroregionalnych i przyciągają wielu uczestników. Uczestnictwo polityków

³¹ <https://www.alpine-region.eu/pitch-your-project-2020>

wysokiego szczebla w corocznych forach jest kluczowe dla zwiększenia zainteresowania mediów.

Innym ważnym wydarzeniem gromadzącym w jednym miejscu kluczowe podmioty realizujące cztery strategie makroregionalne jest „Tydzień wybrzeża Morza Śródziemnego i strategii makroregionalnych”. Ta prowadzona przez Słowenię inicjatywa okazała się skutecznym narzędziem docierania zarówno do mediów krajowych, jak i do szerszej publiczności.

W lutym 2020 r. po raz pierwszy odbył się w Brukseli „Tydzień strategii makroregionalnych”, podczas którego w jednym miejscu zorganizowano różne spotkania i warsztaty skoncentrowane na każdej ze strategii makroregionalnych. Wydarzenie to zostało z zadowoleniem przyjęte przez zainteresowane strony strategii makroregionalnych jako okazja do koordynacji i wymiany doświadczeń w ramach strategii, wymiany z przedstawicielami instytucji UE oraz podnoszenia świadomości.

Na szczeblu krajowym we wszystkich strategiach zwiększono liczbę wydarzeń mających na celu podniesienie świadomości, ale będą potrzebne dalsze prace w tym zakresie. Chociaż język angielski jest obecnie językiem roboczym wszystkich czterech strategii, powinno się zachęcać do komunikacji ze społeczeństwem w językach narodowych.

3. DALSZE KROKI

Współpraca makroregionalna jest potężnym narzędziem wspierania rozwoju i integracji gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz promowania dobrych stosunków z krajami sąsiadującymi.

Po ponad 10 latach realizacji strategii makroregionalne stanowią integralną część unijnego zestawu narzędzi współpracy terytorialnej, chociaż nie osiągnięto jeszcze pełni ich potencjału.

Świat zmienia się w szybkim tempie, a strategii makroregionalne powinny nadążać za nowymi priorytetami. Aby strategii makroregionalne w dalszym ciągu dostarczały rozwiązań dla wspólnych wyzwań, ważne jest, aby były regularnie poddawane przeglądowi i aktualizowane. Muszą one zapewniać równowagę między zdolnością reagowania na pojawiające się nowe potrzeby i priorytety a zapewnieniem ciągłości pracy w celu osiągnięcia wymiernych rezultatów.

Kryzys związany z COVID-19, Europejski Zielony Ład i europejska strategia cyfrowa

Gdy tylko wpływ pandemii COVID-19 stał się widoczny, krajowi koordynatorzy strategii makroregionalnych podjęli inicjatywy w celu rozważenia, w jaki sposób strategii makroregionalne mogą pomóc państwom uczestniczącym w zwalczaniu kryzysu poprzez skoordynowane działania. Zakres roli, jaką strategii makroregionalne mogłyby odgrywać, stał się bardziej jasny w świetle inicjatyw podjętych przez Komisję, w szczególności planu odbudowy Next Generation EU.

Organy koordynacji strategii makroregionalnych spotkały się w celu omówienia działań, jakie można podjąć w ramach każdej ze strategii, aby pomóc państwom i regionom uczestniczącym w odbudowie gospodarki i wdrażaniu średnio- lub długoterminowej reakcji gospodarczej. Ponadto prezydencje czterech strategii makroregionalnych spotkały się w dniu 17 czerwca 2020 r. w celu określenia możliwych tematów istotnych z punktu widzenia wszystkich strategii, w których wzmocniona współpraca między nimi mogłaby pomóc w zrównoważonej odbudowie gospodarki makroregionów zwiększającej jej odporność, przy jednoczesnym wspieraniu unijnych priorytetów w zakresie ekologii i cyfryzacji.

W następstwie wczesnych inicjatyw ze strony krajowych koordynatorów strategii makroregionalnych przedstawiciele poziomu politycznego każdej ze strategii powinni teraz wezwać kluczowe podmioty realizujące te strategie, aby skoordynowały swoje działania ze wszystkimi zainteresowanymi stronami w całym makroregionie w obszarach, w których strategie makroregionalne udowodniły swoją wartość dodaną. Powinno to obejmować rolę strategii makroregionalnych we wdrażaniu Europejskiego Zielonego Ładu i europejskiej strategii cyfrowej, które są podstawą strategii wzrostu Europy, oraz w obszarach takich jak zrównoważona turystyka, transnarodowe klastry MŚP lub zdrowie.

Włączenie i realizacja

Proces mający na celu zharmonizowanie krajowych/regionalnych programów finansowanych ze środków unijnych na lata 2021–2027 ze stosownymi priorytetami strategii makroregionalnych („włączenie”) musi zostać pomyślnie ukończony. Ma to zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów gospodarczych, społecznych i terytorialnych strategii makroregionalnych, a także dla poprawy skuteczności programów i zwiększenia ich oddziaływania przez współpracę i koordynację działań w całym makroregionie. W tym celu:

- kluczowe podmioty realizujące strategie makroregionalne i krajowe/regionalne organy odpowiedzialne za programy finansowane ze środków unijnych na lata 2021–2027 powinny zintensyfikować swoje starania przed finalizacją tych programów.
- Aby zapewnić skuteczną realizację w całym makroregionie priorytetów strategii makroregionalnych zawartych w programach finansowanych ze środków unijnych na lata 2021–2027, w odniesieniu do każdej strategii makroregionalnej powinny zostać utworzone właściwe sieci organów zarządzających odpowiedzialnych za realizację programów. Sieci te mają do odegrania kluczową rolę i powinny być dobrze zorganizowane, aby mogły funkcjonować przez cały okres 2021–2027 i po jego zakończeniu. Będą one stanowiły przestrzeń do spotkań dla organów zarządzających odpowiedzialnych za realizację programów, umożliwiającą im nawiązanie kontaktów z kluczowymi podmiotami realizującymi strategie makroregionalne, koordynowanie procesu wdrażania środków w ramach strategii makroregionalnych zawartych w ich odpowiednich programach oraz wspieranie współpracy między programami, w celu zapewnienia oczekiwanego wpływu makroregionalnego. Działalność pierwszych takich sieci w regionach Morza Bałtyckiego i Dunaju już przynosi obiecujące rezultaty.

Dostęp do środków objętych zarządzaniem bezpośrednim przez Komisję

Koordynatorzy krajowi i koordynatorzy tematyczni strategii makroregionalnych powinni zachęcać właściwych promotorów projektów (np. podmioty makroregionalne) do udziału w mechanizmach konkurencji (takich jak zaproszenia do składania projektów) publikowanych w ramach instrumentów UE objętych zarządzaniem bezpośrednim (np. „Horyzont Europa”, program „Cyfrowa Europa”, program LIFE, Erasmus+ i Program na rzecz jednolitego rynku³²).

Aby zmaksymalizować swoje szanse na sukces, koordynatorzy krajowi i koordynatorzy tematyczni strategii makroregionalnych powinni upowszechniać i ułatwiać dostęp do krajowej/regionalnej wiedzy specjalistycznej w celu wspierania opracowywania wysokiej jakości wniosków w ramach zaproszeń do składania projektów.

Zarządzanie strategiami makroregionalnymi

³² Na podstawie obecnych wniosków Komisji dotyczących programów na lata 2021–2027.

Przedstawiciele poziomu politycznego powinni umocnić swoją przywódczą rolę w strategiach makroregionalnych przez:

- zapewnienie konkretnych wytycznych strategicznych;
- zapewnienie spójności między strategiami makroregionalnymi a innymi terytorialnymi/sektorowymi krajowymi i transnarodowymi strategiami i politykami;
- nadanie wszystkim koordynatorom krajowym i koordynatorom tematycznym strategii makroregionalnych należytych uprawnień oraz jasnych kompetencji i przydzielenie odpowiednich zasobów;
- wzmocnienie zarządzania wielopoziomowego przez skuteczne zaangażowanie regionalnych/lokalnych zainteresowanych stron, społeczeństwa obywatelskiego, w tym młodzieży, w realizację strategii makroregionalnych.

Coroczne spotkania na szczeblu ministerialnym/politycznym, które odbywają się równolegle z corocznymi forami, okazały się wartościową praktyką, którą należy rozważyć we wszystkich strategiach makroregionalnych. Coroczne spotkania na szczeblu ministerialnym są bardzo pomocne w zapewnianiu rozliczalności, podejmowaniu decyzji politycznych i zapewnianiu wytycznych strategicznych, np. przez przyjmowanie deklaracji ministerialnych/politycznych. Koordynatorom krajowym i tematycznym należy powierzyć zadanie wdrażania podjętych decyzji i informowania o osiągnięciach na następnym corocznym spotkaniu na szczeblu ministerialnym.

W oparciu o doświadczenie zdobyte podczas realizacji strategii na rzecz regionu Dunaju i strategii na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego należy utworzyć strukturę wsparcia technicznego wspomagającą strategie makroregionalne, w ramach której realizowane będą takie zadania, jak: wspieranie rotacyjnych prezydencji i zapewnianie ciągłości działań; realizacja działań w zakresie komunikacji; wspieranie koordynatorów tematycznych i grup sterujących; zapewnianie koordynacji w ramach/pomiędzy strategiami makroregionalnymi oraz ze strategiami na rzecz basenów morskich; wspomaganie sieci organów zarządzających odpowiedzialnych za realizację programów i kluczowych podmiotów realizujących strategie makroregionalne oraz koordynacja monitorowania i oceny. Struktura wsparcia technicznego powinna mieć stabilne źródło finansowania w celu zapewnienia ciągłości działania. Kluczową rolę powinny odgrywać programy współpracy transnarodowej w ramach INTERREG obejmujące terytorium strategii makroregionalnych (region Morza Bałtyckiego, region Dunaju, region Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego i obszar alpejski).

Ogromne znaczenie ma informowanie o strategiach makroregionalnych zainteresowanych stron i społeczeństwa. Należy kontynuować pracę w tym obszarze i rozszerzać ją w ramach strategii makroregionalnych i poza nimi przez bardziej ukierunkowaną komunikację, wykorzystywanie synergii, zwiększanie koordynacji i harmonizacji.

Rola strategii makroregionalnych w polityce UE w zakresie rozszerzenia

Kluczowe znaczenie dla wspierania perspektywy członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich, zgodnie z priorytetem UE „Silniejsza pozycja Europy na świecie” i nową metodyką w zakresie rozszerzenia³³, ma zacieśnianie synergii z procesem rozszerzenia.

³³ COM(2020) 57 final: Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich.

Na poziomie politycznym wymiana i współpraca powinny być ustanowione poprzez inicjatywy wysokiego szczebla w regionie, takie jak szczyty UE–Bałkany Zachodnie i inne regionalne inicjatywy współpracy. Pozwoli to uniknąć nakładania się działań, umożliwi lepszą koordynację i zwiększy współpracę regionalną w celu wywarcia silniejszego pozytywnego wpływu na życie ludzi w regionie.

Należy jeszcze bardziej zwiększyć obecne zaangażowanie krajów Bałkanów Zachodnich na równych zasadach w strategię na rzecz regionu Dunaju i strategię na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego, w tym poprzez zapewnienie ich skutecznego udziału w realizacji dwójakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej. Władze państw uczestniczących z Bałkanów Zachodnich powinny przeznaczyć wystarczające środki, aby zapewnić ich skuteczny udział w zarządzaniu i strukturach wykonawczych strategii makroregionalnych.

4. WNIOSKI

W obecnych wyjątkowych okolicznościach spowodowanych przez pandemię COVID-19 i wynikający z niej kryzys gospodarczy bardziej niż kiedykolwiek potrzebna jest współpraca między państwami i regionami. Kryzys powoduje konsekwencje gospodarcze, budżetowe i społeczne, których żaden pojedynczy kraj nie może zwalczyć sam. UE zapewnia innowacyjne narzędzia i nadzwyczajne środki finansowe w celu „reagowania i odbudowy”: w krótkiej perspektywie – w celu reagowania i naprawy szkód, jakie tkanka europejska poniosła w związku z wybuchem pandemii; w średniej i długiej perspektywie – w celu odbudowy przez inwestowanie w zieloną, cyfrową i odporną gospodarkę sprzyjającą włączeniu społecznemu. Wyjście z kryzysu stanowi wielką szansę na ukształtowanie Europy przyszłości.

W tym kontekście strategie makroregionalne mają do odegrania znaczącą rolę we wspieraniu uczestniczących państw i regionów w walce z kryzysem gospodarczym przez realizację w sposób skoordynowany priorytetowych programów UE, takich jak Europejski Zielony Ład, europejska strategia cyfrowa, „Gospodarka służąca ludziom” i „Silniejsza pozycja Europy na świecie”. Szczególną uwagę należy poświęcić zrównoważonej turystyce, wsparciu dla MŚP i innowacjom transnarodowym.

Państwa członkowskie mają obecnie wyjątkową możliwość promowania włączenia stosownych priorytetów strategii makroregionalnych do krajowych i regionalnych programów unijnych na lata 2021–2027 (fundusze ESI, EFRROW, IPA, ISWMR). Jest to niezbędne do zapewnienia skoordynowanej realizacji programów i strategii makroregionalnych w makroregionach.

Aby strategie makroregionalne mogły w znacznym stopniu przyczynić się do średnio- i długoterminowej odbudowy gospodarki i dobrobytu państw uczestniczących, należy w dalszym ciągu umacniać odpowiedzialność i wolę polityczną.

Dodatek: mapa strategii makroregionalnych UE:

